

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Інститут проблем виховання НАПН України
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова
Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Гуманітарно-педагогічний коледж МДУ
Кафедра педагогіки музичної освіти і виконавського мистецтва МДУ
Кафедра співу, диригування та музично-теоретичних дисциплін МДУ

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ XXI СТОЛІТТЯ

МАТЕРІАЛИ
III Всеукраїнської науково-практичної
конференції

Мукачево-2014

авторка, виявляючи тенденцію до загострено-точного найменування речей та ситуацій і, переосмислюючи їх зі своєї жіночої точки зору, прагне змінити зашкарублу традицію самого розуміння власне жіночого письма. Завдяки неградиційному слововживанню та словотворенню вона вибудовує свої твори так жваво, що під час читання створюється ефект живого спілкування. У цій повсякчасно створюваній авторкою грі слів, прямолінійній різкості їх звучань вбачаємо силу безпосереднього впливу на читача, невідворотне "зараження" його своїм настроєм.

Звернення до ідей фемінізму, психічного стану людини у різні періоди життя, характеризують сучасну літературу. А.Лісничка у статті «Феміністичні ідеї у творчості Оксани Забужко відмічає, що у творі письменниці «Казка про калинову сопілку як вияв феміністичних ідей» авторка презентує сатанинський варіант жіночої самостійності як вивершену форму психічного стану, що перебуває під владою ірраціональних сил. Творчість Оксани Забужко – це канва смислів, роздумів, ідей, серед яких чи не найперше місце посідають феміністичні. І хоч письменниця не вважає свою прозу феміністичною, але ці ідеї у ній представлені і їх викладає жінка, яка «не соромиться своєї статі».

Цікаво, що у сучасній творчості змінюються традиційні символи культури. Т.Кизима в своїй праці «Взаємодія концептів світове дерево і людина в поетичній мові Оксани Забужко» зазначає, що аналіз концептів «світове дерево і людина» в поезії Оксани Забужко дає змогу зробити висновок про активну трансформацію архетипного значення образу Світового дерева як символу першопочатку. На перший план в аналізованій поезії виходять «вегетоантропоморфні метаморфози, які створюють мікроконцепт».

Припущення автора про походження людини із дерева віддзеркалюють позиції естетики постмодернізму про пародіювання та нестандартне відношення до стереотипів. Навіть, численні ототожнення дерева як із фізичними ознаками людини, так і з її душевними станами, трансформації образу дерева як носія й охоронця ментальних ознак людини, а також багатоконпонентні антропоморфні метаморфози образу Світового дерева співпадають із баченням постмодернізму і явищами метаморфози з дослідженнями культурно-семіотичними (О.Афанасьєв, О.Потебня, І.Нечуй-Левицький та інші); філософсько-культурологічними (В.Пропп, О.Лосєв, В.Іванов, В.Тодорова), психологічними (З. Фрейд, К.-Г. Юнг, Б. Успенський) та лінгвістичними (О.Потебня, Р.Якобсон, В.Виноградов, В.Григор'єв, Є.Черкасова, М.Черемісіна).

Список використаних джерел:

1. Кизима Т. Взаємодія концептів світове дерево і людина в поетичній мові Оксани Забужко / Т.Кизима // Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=9038>
2. Косенко В. Дискурс українського фемінізму в публіцистиці Оксани Забужко / В.Косенко // Режим режиму: <http://journalib.univ.kiev.ua/-index.php?act=article&article=1474>
3. Крупка М. Художні версії любовних драм у сучасному прозовому дискурсі (романи О.Забужко, І.Карпи, С.Пиркало) [Електронний ресурс] / М. Крупка // Слово і час. – 2007. – № 7. – С. 73-79. – Режим доступу: <file/Downloads/15-Krupka.pdf>
4. Лісничка А. Феміністичні ідеї у творчості Оксани Забужко. «Казка про калинову сопілку» як вияв феміністичних ідей [Електронний ресурс] / А.Лісничка // Режим доступу: <http://eprints.ua.edu.ua/1398/1/02.07.12.pdf>
5. Мислива В. Паратекстуальні елементи у творчості О. Забужко / В.Мислива// Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/6915/1>

Ровжа Беата Степанівна

СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОСТІ ЛЕВКА РЕВУЦЬКОГО

Творчість Л.Ревуцького є об'єктом наукових досліджень багатьох вітчизняних науковців, зокрема М.Бялика, М.Гордійчука, В.Клипа, Т.Шеффера та ін.

На думку В.Клипа, Л.Ревуцький був одним «з останніх представників пізньюромантичного напрямку в українській музиці» [6, с. 8-9].

У своїй творчості композитор поєднав загальноєвропейські романтичні традиції з традиціями української музичної культури. Від романтиків у Ревуцького – інтонаційна насиченість, полімелодизм, хроматизми, ускладнене голосоведіння. Але існують і певні відмінності: композитора не приваблювали фантастичні, казкові образи, що було властиво композиторам романтикам. Також у його творчості «не знайшло відбиття культивування як почуттів "знемоги", "томління", так і емоційної надмірності, екстатичності» [8, с. 307].

Улюблене композиторами-романтиками протиріччя особистості й навколишнього світу у творчості Л.Ревуцького «переноситься в іншу психологічну сферу, трактується як діалектика душі» [8, с. 309].

Однією з основних рис стилю Л.Ревуцького є використання у своїй творчості народних джерел. Але композитор не належить до неофольклористів ХХ століття, яких цікавили глибинні особливості народного мистецтва, його етнографічно точне, об'єктивне відтворення. Л.Ревуцького більше характеризує індивідуально-неповторне, суб'єктивне відчуття фольклору, пропущене крізь призму власного «я».

У загальній течії музики Л.Ревуцького «виділяються два напрями – ліричний та епічний» [2, с. 186]. У більшості творів ліричне та епічне поєднується, взаємно збагачується, і визначити те, що є провідним у його творчості, часом складно.

Лірична сфера творів композитора різноманітна: це і філософські роздуми, і споглядальні образи, і замилювання красою природи. До того ж лірика Л.Ревуцького позначена інтелектуальною витонченістю. До слова, це є характерною ознакою і творчості інших українських композиторів – М.Лисенка, К.Стецька, Я.Степового, М.Леонтовича. Не чужий Ревуцькому і гумор, але жарт у нього ніколи не буває злим, жорстоким.

Епічне начало виявляється у плинній, неквапливій манері розгортання образів. Як зазначає М.Бялик: «Яким би гострим не було переживання, наскільки б глибоко особистими не були образи (наприклад, у "Галицьких піснях"), композитором ніде не порушено тієї межі, за якою почуття стає перебільшеним» [2, с. 187].

Твори Ревуцького є різноманітними за змістом, у кожному з них втілено один або кілька образів. До слова, образна сфера нерозривно пов'язана з лірико-епічним характером музичного обдарування композитора. Його музику характеризує виразний звукопис, тому виконавець творів Ревуцького має донести до слухача найтонші нюанси його палітри – темброві, ритмічні, динамічні.

Мелодії Л.Ревуцького не властивий сарказм і гротеск. Його «мелодизм визначають філософські роздуми над гармонією та красою світу» [7, с. 230], поєднання ліричного висловлювання з могутньою реальною силою його втілення. Його твори вирізняє багатшаровий мелодизм, який найчастіше виявляється у домінуванні ведучого мелодичного голосу на фоні підголосків. Для мелодій характерні:

- 1) наявність хроматизмів;
- 2) секвенціювання лінійних мелодичних відрізків;
- 3) панування інтервалу секунди.

Мелодичну горизонталь композитор розглядає у традиційному розумінні – як сферу втілення основного художнього образу. Великого значення надається індивідуальній трактовці співпадіння двох фраз (попередньої та наступної): коли невизначеність кадансу попередньої мелодичної побудови переходить у початок наступного мелодичного звороту з новою гармонічною вертикаллю, так виникає безперервність руху.

Основні риси гармонічного мислення Ревуцького – це ладова забарвленість, використання старовинних ладів, системи мажоро-мінору, альтерації, хроматизмів.

Творча індивідуальність композитора виявляється у майстерному використанні засобів метроритмічної організації. Л.Ревуцький розробляє два її «протилежні різновиди: ритмічну варіантність та метричну незмінність ритмічної формули» [7, с. 225].

Ідея ритмічної варіантності є головним джерелом багатства ритму, а його метричної організації, що визначається використанням поліритмії та горизонтальної поліметрії. Основна особливість використання Ревуцьким поліметрії і поліритмії полягає у поступовому розширенні сфери цих прийомів – від фрагментарного (як приклад – Соната *h-moll*) до нормативної організації метро-ритму цілої форми (як приклад – Концерт для фортепіано з оркестром ор.18, друга частина). Для Ревуцького улюбленим є сполучення різних ритмічних груп (приміром, дуелей і тріолей), що звучать послідовно чи одночасно. Це надає музиці особливої плинності та гнучкості, а часом підкреслює імпровізаційність або створює враження співіснування двох чи кількох просторових планів.

Метричнонезмінна ритмічна формула використовується або для «створення атмосфери безнадії у фрагменті музичного твору» (Соната *h-moll*), або «для вираження єдиного вольового пориву» (Прелюдія №3, ор.4) чи «функціонування у ролі ритмічної пульсації, що являється основою руху» (Прелюдія №1, ор.4) [7, с. 227].

У творах Л.Ревуцького панує варіантно-варіаційний принцип розвитку. У викладі музичного матеріалу варіантність і варіаційність органічно поєднуються. Принцип розвитку музичного матеріалу ґрунтується на ідеї видозміненої повторності, де основними прийомами викладу є секвентно-поліфонічна розробка тематичних елементів.

Композиційна структура фактури творів є синтезом гомофонної та поліфонічної систем музичної організації. Серед композицій Л.Ревуцького не знайдеться жодної, де б панівний гомофонний склад поліфонічно не трансформувался. Основним прийомом поліфонізації гомофонної фактури є використання поліфонії підголоскового типу, яка часто отримує риси контрасної поліфонії. Імітаційна поліфонія використовується лише як виняток.